

A könyvtáros tervszerű munkája — az ifjúság kommunista nevelésének fontos harci eszköze

Abból a feladatból, amelyet népünk forrón szeretett vezére, *Rákosi* elvtárs egyik nyilatkozatában úgy jelölt meg, hogy »*rá kell vezetni a magyar gyermekeket, az ifjúságot a helyes útra, mely a szabadság, a munka és hazájuk szeretetére tanítja őket*«, jelentős szerep hárul az ifjúságot olvasmányokkal ellátó könyvtárosokra. Nagy tanítóinknak és az élenjáró szovjet kultúra kiváló alakjainak az irodalom emberformáló hatásáról szóló tanításai, a szovjet könyvtárügynek kultúrforradalmunkban felbecsülhetetlen értéket jelentő tapasztalatai, melyeket könyv- és folyóiratkiadásunk gazdagodó termése egyre több gyűjteményben, ismertetésben tár elénk, mindinkább világossá teszi előttünk ezt a fontos és megosztelők szerepet.

Népköztársaságunk alkotmánya, pártunk és kormányzatunk intézkedései, biztosítják a múltban minden kultúrától elzárt nép gyermekeinek a kultúrához való jogát és képessé is teszik őket arra, hogy a joggal élni tudjanak. Az oktatás, nevelés és népművelés területén dolgozók felkészültségén, céltudatosságán és aktivitásán múlik: mennyire sikerül — *Lenin* elvtárs tanításának szellemében — a napközis, általános iskolák, közép- és középfokú szakiskolák és tanműhelyek »*minden egyes tanulójának elméjét és emlékezetét fejlesztelnünk és tökéletesítenünk az alapvető tények ismeretével*«, mennyire sikerül elérnünk, hogy a gyermekek és ifjak »*studatukban dolgozzák fel valamennyi megszerzett ismeretüket*«.

Mindannyian, akik szocialista hazánk építésében részt veszünk, részesei vagyunk annak a harcnak, amelyet számos nehézséggel, akadállyal és csökevényekkel szemben a szocialista munka sarkkövét jelentő *tervszerűségért* folytatunk. A fentidézett *lenini* szempont megvalósítása elképzelhetetlen anélkül, hogy elemők az ifjúság olvasmányainak olyan megválogatását és sorrendiségét, amely mind a közös feladatok időszűrésének, mind az ifjú olvasók egyéni tulajdonságainak megfelelnek. Ahhoz viszont, hogy ezt az olvasási módszert az ifjú olvasók megszokott módszerévé tethessük, nekünk, könyvtárosoknak kell tervszerűen, jól előre felkészülnünk.

Különös súlya van az ifjúságot olvasmányokkal ellátó könyvtári munkának a *nyári iskolai szünidő* idején, amikor a tanulói ifjúság sokkal több időt fordíthat szépirodalmi és ismeretterjesztő művek olvasására, mint az iskolaév folyamán. De jelentős az olvasás megfelelő irányítása ebben az időszakban azért is, mert ekkor fokozottabban érhetik a tanulókat olvasmányaikra, érdeklő-

désükre, nyári tevékenységükre kiható helytelen vagy káros befolyások.

Melyek azok a szempontok, amelyek alapján a könyvtárosok a legalkalmasabb olvasmányi anyaggal segíthetik a fiatal olvasók nyári művelődését, ismereteik bővítését, hasznos szórakozását? Most is, mint a népnevelő munkában mindenkor, előtérben állnak az *országos*, valamint a fiatalok lakó- és tanulóhelyével kapcsolatos *helyi feladatok* (pl. aratás, cséplés, begyűjtés, helyi iparvállalatok időszaki tervteljesítése; építkezések, új intézmények létesítése). Fontos szempontot adnak az ifjúság figyelmének irányítása tekintetében a nyári időszakra eső *évfordulók* (a jelen és a múlt kimagasló személyeinek életével, nemzeti és világhírességek eseményekkel kapcsolatos évfordulók, nemzeti ünnepek) és a nyár folyamán lezajló *társadalmi megmozdulások* (pl. világifjúsági találkozók, testvérnépek iránti szolidaritást kifejező akciók, takarékosági mozgalmak).

Jelentős, a könyvtár és a helyi pedagógusok és ifjúsági szervezetek és a napközi otthonok, szakkörök, nyári foglalkoztatások vezetői közti szoros kapcsolat esetén eredményesen megvalósítható feladat olyan olvasási tervek összeállítása, amelyek a *fiatalok elmúlt tanévben nyert ismereteinek* (történelem, földrajz, állat- és növénytan, fizika) bővítésére, a nyári foglalkozásokkal kapcsolatos ismeretek megszerzésére vonatkoznak. Az eddig említett szempontok mindegyikének kitűnő felhasználását szocialista könyvtermésünk egész sora könnyíti meg. Külön segítséget jelentenek az olvasmányok csoportosításában a *sorozati kiadványok*, az időszűrés szempontja szerinti válogatásban pedig az AKV előzetes és visszamenőleges ismertetői, »*A Könyvtáros*« *Eseménynaptár*-rovata és a rádió hírszolgálatának reggelenként közölt, jelentősebb évfordulókról megemlékező közlései.

A fiatalok ismereteit gyarapító, az iskolaév folyamán szerzett tudását bővítő olvasmányok közül a politikai érettségre nevelő ideológiai, és a természettudományos világnézetet kialakító ismeretterjesztő művek mellett két, lényegében új műfajnak: a *szocialista-realista történelmi regénynek* és az *életrajzi regénynek* nagy jelentőségét kell felismernünk. Akik — az adott viszonyok szabta lehetőségek között — a felszabadulás előtt ismerték meg a szépirodalom olvasásának örömeit, emlékezhetnek arra, hogy egyéb olvasmányokhoz képest mennyire kevésbé kedvelték a történelmi tárgyú regényeket és elbeszéléseket és ezek legfőbbször bűnös kézzel végzett ifjúsági át-dolgozásait azok a fiatalok, akiknek egy-

általán módjuk és lehetőségük volt arra, hogy olvassanak. Jogos és érthető volt a mult fiatalágának ez az idegenkedése, hiszen azok a nemzeti hagyományaink, amelyek éppen nem estek áldozatul az uralkodó osztály agyonhallgatott törekvésének vagy rágalmainak, igen gyakran szirupos giccsként, a történeti események lényegét elhallgató vagy elferdítő »szonsszerűségek« jegyében jelentek. A hősök helyzetállításait, figyvertényeit valóság nélkül rajzolt üres hetvenkedéseknek ábrázoló, misztikus álromantika még a valóság-ábrázolással szemben nem nagyon igényesnek nevelődött, élénk képzelőerejű ifjúságban is kételkedést és ellenszenvet keltett. Emellett az ifjúságra tukmált hivatalos irodalom művelői és az iskolai tankönyvek írói, mint kellően össze nem hangolt hamis tanúk, az irodalmilag is feldolgozott történeti eseményekről mindig más és más ténybeli és adatbeli képet adtak is csak abban voltak egységesek, hogy egyaránt a hamisítások és ködösítés elnyomó osztálycéljait szolgálták.

Nem volt véletlen a reakciós korok ifjúságának idegenkedése ezektől a hivatalosan tenvésztett könyvektől, amint hogy nem véletlen jelenség az a rendkívüli népszerűség sem, amelynek a szovjet írók történeti regényei és az ezek példája nyomán született, történelmi regények és életrajzok minden részlete a történelmi igazságot domborítja ki, színes közvetítéssel, de mindig a tudományosan értékelt tényekkel összhangban szolgálva mind a szerzett ismeretekre való emlékeztetés, mind pedig a haladó szépirodalom olvasásának hajlamot, jellemet, ízlést és cselekvő erőt formáló céljait.

Az az örvedetes és gyümölcsöző érdeklődés, amely ifjúságunk körében a szocialista szellemű történelmi és életrajzi regények iránt tapasztalható, ma már általánosnak mondható. Ennek ellenére vannak fogyatékoságok is az érdeklődés és — amire ez a jelenség mutat — a propaganda területén. Az egyik ilyen fogyatékoság az az egyirányúság, amely különösen egy-egy kiemelkedő sikerű mű megjelenését követően e művek olvasása vagy a kölcsönzésre való várakozás terén, más, a fiatal olvasók érdeklődésére nem kevésbé érdemes könyvek rovására mutatkozik. Mindenképpen helyes az olvasóknak az a törekvése, hogy minél előbb igyekszik megismerni az egyes kiemelkedő szépirodalmi alkotásokat, de ha ez az érdeklődés egészségtelen egyoldalúságot takar, a könyvtárosnak kell jó propagandamunkával az olvasók figyelmét a gyakran indokolatlanul mellőzött művekre irányítani. Erre — a legkeresettebb könyvek példányszámának korlátozottságánál fogva — nyílik is bőséges alkalom.

Másik, DISZ-politikai körök és tanfolyamok munkája során is tapasztalt jelenség,

hogy fiataljaink nagy része, sokszor még a legújabbkorosabbak, a legtöbbet olvasók sem ismerik kellően a magyar munkásmozgalom egyes kiváló harcosainak, az új boldog életükért is vértanúságot szenvedett kommunista hősöknek életét és tetteit. Fokozott figyelmet kell az ifjúságot olvasmányai tekintetében irányító munkánk során eddig megjelent és a jövőben remélhetőleg jelentősen gazdagodó olyan irodalom propagálására fordítanunk, amelynek olvasása által ismereteit bővítve, öntudatát és harcckészségét növeve, ismeri meg fiatalágunk saját munkásosztályának dicsőséges harcait és hőseit. *Lenin* elvtárs írta hogy »a forradalom hőseinek életrajza az ifjúság számára a legjobb olvasmány.« Ezt a tanítást kell saját nemzetj hagyományaink teljességében is követnünk.

Amikor könyvtárosaink a sajtólabain vagy értelkezteteken beszámolnak arról, hogy könyvtárunk forgalmának egy-egy időszakban elért emelkedése hogyan mutatkozik hatásként az olvasók, különösen a fiatal olvasók munkateljesítményében, tanulmányi eredményeiben vagy a társadalmi munka terén kifejtett aktivitásában, megannyiszor megállapítják az olvasásnak fiataljaink munkájára gyakorolt kedvező hatását. Ritkán kerülnek azonban nyilvánosságra olyan közlések és tapasztalatok, amelyek az olvasásnak e kétségtelesen mutatkozó hatását egyes olvasók, egyes üzemszerek és iskolák eredményeire, illetve egyes műveknek az olvasókra gyakorolt hatására vonatkozóan mutatják. A mult évben megtartott első Országos Könyvtáros Konferencián sorozatosan hallottunk, »A Könyvtáros« levelezési rovatában gyakran olvasunk? általában fogalmazott beszámolókat, amelyek közlik hogy egy-egy üzemi munkások teljességgel, munkafegyelme, egy-egy iskola tanulóinak eredménye hogyan javult meg, párhuzamosan a helyi könyvtár létesítésével vagy a könyvtárosok és aktívák munkájának megszervezésével. Hiányoznak azonban olyan beszámolók, amelyekben pl. egy úttörő szavait hallanók arról, hogy mit tanult és saját úttörőcsapatában mit és hogyan igyekszik megvalósítani a »Vologya utcája«, a »Timur és csapata«, »A negyedik bé«, és más úttörőkörökben olvasottakról; vagy egy tanulmányi eredményeit jelentékenyen megjavított, esetleg egy Rákosi-ösztöndíjat nyert tanuló mondaná el, hogy hogyan merített példát népünk szeretett vezérének, a nemzetközi és magyar munkásmozgalom kiváló harcosainak, történelmünk nagyjainak életéből; vagy egy versenyidőszakban kiváló eredményt elért brigád egyik fiatalja számolna be arról, hogyan hatott munkateljesítményére »A Sztálin-díjas«, a »Péntek Mihály

1955-öt íre, vagy más hasonló tárgyú regény elolvasása. Azt hiszem, az irodalomolvasás hatásának ilyenfajta propagálása volna az egyik módja annak, hogy helyes irányban fokozzuk az időszerű és hasznos ismereteket nyújtó, követendő példaképekkel megismertető könyvek olvasását és népszerűsítését.

»A Könyvtáros« folyó évi januári számában a Rákosi Mátyás Művek ifjúsági szak szervezeti könyvtárának aktívája, Mohr Gyula, figyelemreméltó és tartalmilag említhető propagandamódszeréről, az »irodalmi rejtvénytáról« számolt be. A lap ugyanebben a számában Tóth Béla általános iskolai nevelőtől az iskola és könyvtár rendszeres együttműködésének eredményeiről olvastunk. A minden könyvtáros nagy öröme magyar fordításban is megjelenő »Biblioteka« folyó évi 2. száma — sok más tanulságos útmutatással együtt — Kudrjaskin cikkében (»A kuzbisevi terület népkönyvtárai«) a szépirodalmi propaganda és az időszerű politikai kérdések megvilágításának az egybekapcsolásáról, Szaharova cikkében (»Könyvtári munka az úttörők közt«) pedig az ifjú olvasók körében végzett propagandamunka alkalmazott módszereiről és azok hatásáról ad hasznos tájékoztatást. Kívánatos volna, hogy e mód-

szerek és tapasztalatok további alkalmazásának eredményeit könyvtárosaink és aktívaink megismerjék és kövessék és beszámoljanak az elért eredményekről.

Rákosi elvtárs május 10-i választási nagygyűlési beszédében, a dolgozó nép kulturális honfoglalásáról, kultúrforradalmunk elért eredményeiről és tervlátairól szólva, többször is említette a hazánk forradalmi átalakításában fontos tényezőkként értékelt könyvtárakat. E könyvtárak dolgozóinak mindig gondolniok kell halhatatlan tanítóinknak, Lenin és Sztálin elvtársaknak a tanításaira, arra, hogy a gyermekek és ifjak azok, akik teljes mértékben élvezik majd a forradalmárok áldozatának és munkájának gyümölcseit, hogy ők a mi jövőnk, reményiségünk, akiknek zászlónak a végleges győzelemre kell majd vinniök. »Az ifjú nemzedéknek — mondta Lenin elvtárs — meg kell értenie, hogy a kommunizmust csak a modern műveltség alapján valósíthatja meg, és hogy ha ez a műveltség nem lesz meg, a kommunizmus csak óhaj marad.« Nekünk, magyar könyvtárosoknak is elsődrendű feladatunk, hogy ennek megértéséhez hozzásegítsük új osztályá éró munkásosztályunknak és dolgozó parasztságunknak a kultúrát véglegesen birtokába vevő fiataljait.

FODOR ZOLTAN

Munkában az Országos Mezőgazdasági Könyvtár Szakmai Tanácsa

Országos jellegű szakkönyvtáraink közül legfiatalabb az Országos Mezőgazdasági Könyvtár, amelyet szocialista építőmunkánk segítésére alig másfél éve hiyott létre a minisztertanács. Az új intézmény feladatul kapta, hogy a szocialista mezőgazdasági kultúra elterjesztésével minél jobban előmozdítsa a népgazdasági tervek megvalósítását,

A mezőgazdaság szocialista átalakításáért vívott harcban igen fontos a mezőgazdasági szakirodalom népszerűsítése és a tömegkönyvtárak munkájának kifejlesztése. E téren is komoly feladat hárul a könyvtárra.

Mindezt a munkát azonban a könyvtár egymagában nehezen tudta volna megoldani. Ezért üdvözölte örömmel az Első Országos Könyvtáros Konferencia határozatát, amely kimondta, hogy az Országos Mezőgazdasági Könyvtár mellett szakmai tanácsot kell létesíteni, melyben részt vesznek a földművelésügyi minisztérium és a népművelési minisztérium küldöttei, a népkönyvtárak, a kutató intézetek és más intézetek képviselői.

Az OMgK Szakmai Tanácsa ez év április 22-én tartotta első ülését. A földművelésügyi minisztérium kiküldötte megnyitójá-

ban hangsúlyozta, hogy a mezőgazdaság szocialista átépítésében, a mezőgazdasági többtermelés előmozdításában milyen rendkívül nagy szerep vár a könyvtárakra és különösen az OMgK-ra. Elmondotta, hogy mennyi hibát tapasztalhattunk a mezőgazdasági könyvtárügy területén s rámutatott arra, hogy a most alakult Szakmai Tanács legfontosabb feladata: e hibák kiküszöbölésében segíteni a könyvtárat. A megnyitó után az OMgK vezetője ismertette a könyvtár 1953. évi munkatervét. Az ezt követő élénk vitában számos javaslat hangzott el a könyvtári munka javítására és a felszólalók több kiegészítéssel, bővítéssel a könyvtár munkatervét. Az elfogadott javaslatok és kiegészítések alapján a könyvtár komoly mértékben meg tudja javítani munkáját.

A Szakmai Tanács ezután az Országos Mezőgazdasági Könyvtár kiadásában megjelent röplapbibliográfiákat vitatta meg. A többi felszólaló mellett különösen értékes volt a Tanácsban részvevő megyei könyvtárvezetők felszólalása, akik beszámoltak a röplapbibliográfiák hasznosításának első tapasztalatairól és a röplapbibliográfiák formájának és tartalmának helyes összeállításáról.